

Wiązowna, dnia 6 listopada 2018 r.

Prof. zw. dr hab. Stanisław Wrzosek
Katolicki Uniwersytet Lubelski
Jana Pawła II
Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego
i Administracji
Dyrektor Instytutu Administracji

RECENZJA

dorobku naukowego doktora Jerzego Parchomiuka,

w tym rozprawy habilitacyjnej

pt. *Nadużycie prawa w prawie administracyjnym*

(wyd. C. H. Beck, Warszawa 2018, ss. LX + 757, ISBN 978-83-812-8362-5)

I. Osoba Habilitanta

Doktor Jerzy Parchomiuk, asystent w Katedrze Prawa Administracyjnego na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, studia prawnicze odbył na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL. W 2002 r., uzyskał dyplom z wynikiem bardzo dobrym z wyróżnieniem, potwierdzający otrzymanie tytułu zawodowego magistra (prawa) na podstawie ukończonych studiów wyższych magisterskich w zakresie prawa oraz na podstawie obrony pracy magisterskiej pt. *Roszczenia odszkodowawcze w postępowaniu administracyjnym i sądownoadministracyjnym* napisanej pod kierunkiem: ks. dra Sławomira Fundowicza. Następnie pod kierunkiem prof. dra hab. Wojciecha Łączkowskiego rozpoczął studia doktoranckie na tym samym Wydziale. Habilitant studia doktoranckie zakończył w 2006 r. obroną rozprawy doktorskiej *Odpowiedzialność za szkody wyrządzone zgodnym z prawem działaniem administracji publicznej* (recenzentami rozprawy doktorskiej byli: prof. dr hab. Roman Hauser i ks. dr hab. Sławomir Fundowicz). Po uzyskaniu tytułu zawodowego magistra Habilitant został zatrudniony w KUL i zatrudnienie to kontynuował po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk prawnych w zakresie prawa. Był zatrudniony w okresie od 1 października 2003 r. do 30 września 2007 r. jako asystent w Katedrze Prawa Administracyjnego na Wydziale Zamiejscowym Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL w Tomaszowie Lubelskim; od 1 października 2007 r. do 14 lutego 2014 r. jako adiunkt w tejże Katedrze; od 15 lutego 2014 r. do 28 lutego 2017 r. na stanowisku adiunkta w Katedrze Prawa

Administracyjnego na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, a od 1 marca 2017 r.: w tej samej Katedrze na stanowisku asystenta.

W latach 2016 – 2018 dr Jerzy Parchomiuk był kierownikiem projektu badawczego pt. „Nadużycie i obejście prawa w prawie administracyjnym (Abuse of rights in administrative law)”, finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki (konkurs Opus; nr projektu: 2015/17/B/HS5/00430; okres realizacji: 26 stycznia 2016 r. – 25 stycznia 2018 r.). W ramach realizacji projektu badawczego odbył trzy kwerendy naukowe w Zweigbibliothek Rechtswissenschaften Humboldt-Universität zu Berlin (kwiecień 2016 r.), Fachbereichsbibliothek Rechtswissenschaften Universität Wien (wrzesień 2016 r.) oraz Staatsbibliothek zu Berlin (luty/marzec 2017 r.). Zwieńczeniem realizacji projektu jest monografia *Nadużycie prawa w prawie administracyjnym*, stanowiąca osiągnięcie naukowe, które Habilitant wskazuje jako podstawę ubiegania się o uzyskanie stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Od czerwca 2016 r. dr Jerzy Parchomiuk uczestniczy w projekcie badawczym pt. „Prawne formy działania wojewódzkiego konserwatora zabytków”, finansowanym ze środków Narodowego Centrum Nauki (kierownikiem projektu jest dr hab. Tomasz Sienkiewicz; konkurs Opus; nr projektu: 2015/19/B/HS5/02525; okres realizacji: 8 czerwca 2016 r. – 7 czerwca 2019 r.). W ramach realizacji projektu Habilitant opublikował artykuł naukowy *Przesłanki dopuszczalności ograniczeń własności zabytków w świetle konstytucyjnych i konwencyjnych standardów ochrony własności*.

Należy więc stwierdzić, że Habilitant – pomimo krótkiego stażu naukowego – jest doświadczonym pracownikiem naukowo-dydaktycznym prowadzącym zajęcia dydaktyczne w oparciu o realizowane przez siebie badania naukowe, przede wszystkim z zakresu nauki prawa administracyjnego, w tym postępowania administracyjnego.

II. Dorobek naukowy

1. Ogólna charakterystyka

Dr J. Parchomiuk swoje zainteresowania naukowo-badawcze skoncentrował przede wszystkim na 4 następujących nurtach badawczych:

- 1) Nadużycie prawa w prawie administracyjnym;
- 2) Odpowiedzialność odszkodowawcza administracji (władzy) publicznej;
- 3) Wywłaszczenie i inne publicznoprawne ograniczenia własności;
- 4) Zagadnienia sądowej kontroli administracji publicznej.

Ad 1) Zwieńczeniem badań w tym zakresie jest monografia *Nadużycie prawa w prawie administracyjnym*, będąca osiągnięciem naukowym, które Habilitant wskazuje jako podstawę ubiegania się o uzyskanie stopnia naukowego doktora habilitowanego. Badania te Habilitant realizował od 2016 r. w ramach grantu „*Nadużycie i obejście prawa w prawie administracyjnym (Abuse of rights in administrative law)*”. Oprócz wspomnianej monografii, Habilitant poświęcił temu zagadnieniu szeregu mniejszych publikacji naukowych, analizujących bardziej szczegółowe aspekty zagadnienia, a stanowiących prezentację wstępnych wyników badań. Opracowania te dotyczyły w szczególności takich zagadnień jak: podstawy aksjologiczne koncepcji nadużycia prawa w prawie administracyjnym (artykuły: *Konflikt dóbr i wartości chronionych w prawie administracyjnym na przykładzie nadużycia władztwa planistycznego gminy* w: *Dobra chronione w prawie administracyjnym*, red. Z. Duniewska, Łódź 2014, ISBN: 978-83-7969-463-1, ss. 341-364; *Ochrona zaufania w relacjach horyzontalnych w prawie administracyjnym*, w: *Sprawiedliwość i zaufanie do władz publicznych w prawie administracyjnym*, red. M. Stahl, M. Kasiński, K. Wlazlak, Warszawa 2015, ISBN: 978-83-264-8257-1, s. 288-315; *Zasada dobrej wiary w prawie administracyjnym na przykładzie niemieckiej koncepcji przepadku uprawnień (Verwirkung)* w: *Służąc dobru wspólnemu*, red. E. Kułak-Krzysiak, J. Parchomiuk; Lublin 2016, ISBN: 978-83-8061-263-1, s. 341-361; *Aksjologiczne uwarunkowania koncepcji nadużycia prawa w prawie administracyjnym*, w: *Aksjologia prawa administracyjnego*. Tom 1, red. J. Zimmermann, Warszawa 2017, ISBN: 978-83-8107-266-3, s. 143-157; *Konstrukcja nadużycia prawa w kontekście zasad ogólnych prawa administracyjnego*, w: *Zasady w prawie administracyjnym. Teoria, praktyka, orzecznictwo*, red. Z. Duniewska, M. Stahl, A. Krakala, Warszawa 2017, ISBN: 978-83-8107-768-2, s. 84-102; *The Protection of Legitimate Expectations in Administrative Law: a Horizontal Perspective*, *Baltic Journal of Law & Politics*, ISSN 2029-0454, vol. 10 (2017), no 2; s. 1-25); nadużycie praw procesowych w prawie administracyjnym (*Koncepcja nadużycia procedury w prawie administracyjnym*, w: *Jednostka wobec władczej ingerencji administracji publicznej*, tom 2, red. E. Wójcicka, Częstochowa 2013, ISBN: 978-83-7455-363-6, ss. 42-51; *Abuse of Procedural Rights in Administrative Law*, w: *Collection of Papers from the International Academic Conference Bratislava Legal Forum 2015*, Bratislava 2015, ISBN: 978-80-7160-411-2, ss. 683-696; *Nadużycie praw procesowych w prawie administracyjnym z perspektywy Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka*, w: *Europejska konwencja o ochronie praw człowieka - praktyka stosowania i funkcjonowanie w przestrzeni europejskiej*, red. M. Haczkowska, F. Tereskiewicz, Opole 2016, ISBN: 978-83-65235-43-5, s. 117-134;

Przesłanka potrzeby ochrony prawnej jako instrument przeciwdziałania nadużyciu prawa do skargi w niemieckim postępowaniu sądownoadministracyjnym, Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego, ISSN: 1734-803X, 2016, z. 6, s. 151-165); - nadużycie praw podmiotowych przez jednostkę (*Wpływ koncepcji nadużycia prawa na administracyjnoprawny status jednostki*, w: *Jednostka wobec działań administracji publicznej*, red. E. Ura, E. Feret, S. Pieprzny, Rzeszów 2016, ISBN: 978-83-65293-09-1, s. 192-207; *Wpływ koncepcji nadużycia prawa podmiotowego w prawie Unii Europejskiej na orzecznictwo polskich sądów administracyjnych*, w: *Europeizacja prawa publicznego – zagadnienia systemowe*, red. E. Wójcicka, B. Przywora, M. Makuch, Częstochowa 2015, ISBN: 978-83-7455-485-5, s. 175-192; *The German Concept of Verwirkung as a Legal Remedy Against Political Extremism?*, w: *Manifestations of Extremism, Ethnic and Religious Intolerance. Collection of Papers from the International Academic Conference Bratislava Legal Forum 2016*, ISBN: 978-80-7160-425-9, red. M. Lenhart, J. Andrasko, J. Hamulak, Bratislava 2016; s. 27-37; *Nadużycie prawa do informacji publicznej*, w: *Jawność w samorządzie terytorialnym*, red. B. Dolnicki, Warszawa 2015, ISBN: 978-83-264-3482-2, s. 531-550, współautor: J. Polanowski; udział habilitanta: 50%); nadużycie kompetencji dyskrejonalnych oraz form działania przez organy administracji publicznej (*Nadużycie władztwa planistycznego gminy*, Samorząd Terytorialny, ISSN: 0867-4973, 2014, nr 4, s. 22-37; *Wolność wyboru i nadużycie formy realizacji zadań publicznych*, w: *Sposoby realizacji zadań publicznych*, red. B. Dolnicki, Warszawa 2017, ISBN: 978-83-8092-770-4, s. 541-558).

Ad 2) Zagadnienia odpowiedzialności odszkodowawczej administracji publicznej są pierwotnym obszarem zainteresowań naukowych Habilitanta i były przez niego rozwijane po uzyskaniu stopnia naukowego doktora. W ramach tego obszaru kontynuował on badania nad zagadnieniem odpowiedzialności odszkodowawczej za legalne działania administracji, zwieńczone monografią: *Odpowiedzialność odszkodowawcza za legalne działania administracji publicznej* (wyd. C.H. Beck, Warszawa 2007, ISBN: 978-83-7483-735-4, s. XLII-477). Wśród głównych tez badawczych tej pracy zasygnalizował w szczególności problem „rozcłódkowania” podstaw prawnych odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu szkód wyrządzonych wskutek zgodnego z prawem wykonywania zadań administracji publicznej. Inną istotną tezą pracy jest głos w dyskusji na temat charakteru prawnego odpowiedzialności z tytułu szkód wyrządzonych zgodnym z prawem funkcjonowaniem administracji publicznej. Problematyki tej dotyczy również artykuł *Public Authority's Liability for Damages According to the Principle of Equity in Polish Law* (Law and Forensic Science, vol. 6, December 2013, ISSN: 2080-9670, s. 89-102), w którym Autor zwrócił

uwagę na to, że odpowiedzialność odszkodowawcza władzy publicznej oparta na zasadzie słuszności jest emanacją szerszej zasady równości wobec ciężarów publicznych. Do omawianego zagadnienia Habilitant powrócił w artykule *Podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej władzy publicznej za tzw. szkody legalne* (w: *Odpowiedzialność majątkowa władzy publicznej*, red. E. Gierach, M. Jabłoński, K. Koźmiński, Warszawa 2016, ISBN: 978-83-8090-238-1, s. 123-166), w którym starał się wskazać potencjalne tendencje rozwojowe i aktualne problemy reżimu odpowiedzialności odszkodowawczej administracji. Zagadnienie odpowiedzialności odszkodowawczej władzy (administracji) publicznej Habilitant analizował również w aspekcie prawnoporównawczym. W artykule *Wspólna polityka handlowa a odpowiedzialność odszkodowawcza Wspólnoty Europejskiej* (w: *Otwarcie granic rynku a perspektywa Być i Mieć człowieka i narodu*, red. A. Kuś, P. Witkowski, Lublin 2006, ISBN: 83-7363-407-X, s. 215-232), bazując na analizie orzecznictwa sądów unijnych wskazał, że stosowanie przez organy wspólnotowe środków polityki handlowej prowadzi do konfliktów pomiędzy z jednej strony ogólnym interesem gospodarczym Wspólnoty, a z drugiej – interesami indywidualnych przedsiębiorców. Do problemu podstaw prawnych odpowiedzialności odszkodowawczej UE za legalne działania jej organów Habilitant nawiązał również w artykule *General principles common to the laws of the Member States as a determinant in the process of interpretation of the EU law. The case of liability of the EU for lawful acts* (w: *Acta Iuridica Brunensis. Iuridica, vol. 534. Dny Prava 2014 - Days of Law 2014. Část VII. Sborník příspěvků z oblasti veřejného práva*, red. J. Hanák, M. Hrušáková, V. Týč, L. Janků, J. Valdhans, Brno 2015, ISBN: 978-80-210-8005-8, ss. 118-137). W artykule *Konstrukcje faute de service i faute personnelle w prawie francuskim* (w: *Prawne i aksjologiczne aspekty służby publicznej*, red. K. Miaskowska-Daszkiewicz, M. Mazuryk; Lublin-Warszawa 2010, ISBN: 978-83-62475-00-1, s. 483-502) Habilitant przeanalizował problem poszukiwania właściwych kryteriów pozwalających na ustalenie, kiedy w przypadku wyrządzenia szkody działaniem administracji publicznej, odpowiedzialność należy przypisać podmiotowi publicznoprawnemu, a kiedy bezpośrednio urzędnikowi. Ponadto istotne kwestie odpowiedzialności odszkodowawczej administracji publicznej Habilitant podjął w artykułach naukowych: *Ewolucja zasad odpowiedzialności za wadliwe decyzje administracyjne w Kodeksie postępowania administracyjnego i Kodeksie cywilnym* (w: *Kodyfikacja postępowania administracyjnego (Na 50-lecie k.p.a.)*, red. J. Niczyporuk, Lublin 2010, ISBN: 978-83-60617-07-6, s. 607-619); *Spory o charakter prawny odpowiedzialności odszkodowawczej administracji publicznej jako przykład współzależności dyscyplin badawczych w sferze administracji publicznej* (w: *Współzależność dyscyplin badawczych w*

sferze administracji publicznej, red. S. Wrzosek, M. Domagała, J. Izdebski, T. Stanisławski, Warszawa 2010, ISBN: 978-83-255-2013-7, s. 143-158) oraz *Polski model odpowiedzialności odszkodowawczej władzy publicznej* (w: *Odpowiedzialność administracji i w administracji*, red. Z. Duniewska, M. Stahl, Warszawa 2013, ISBN: 978-83-264-4424-1, s. 42-73); *Roszczenia odszkodowawcze z tytułu wadliwych aktów w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego* (Prawo, Administracja, Kościół [obecnie Studia Prawnicze KUL], ISSN: 1644-9924, 2006, numer specjalny (26): Planowanie strategiczne i przestrzenne, s. 175-202); *Odpowiedzialność za bezprawie legislacyjne w sytuacji odroczenia utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego (uwagi na marginesie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2007 r.)* (Przegląd Sejmowy, ISSN: 1230-5502, 2009, 1(90), s. 107-121); *Skutki orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego a problem odpowiedzialności odszkodowawczej administracji* (w: *Nowe problemy badawcze w teorii prawa administracyjnego*, red. J. Boć, A. Chajbowicz, Wrocław 2009, ISBN: 978-83-60631-32-4, s. 657-676); *Odpowiedzialność za szkody wyrządzone orzeczeniami i decyzjami podlegającymi weryfikacji w toku instancji* (w: *Standardy wykonywania władzy publicznej*, red. K. Miaskowska-Daszkiwicz, R. M. Pal, Stalowa Wola-Lublin 2008, ISBN: 978-83-86916-27-3, s. 115-136). Na uwagę zasługują artykuły naukowe poświęcone badaniu problematyki zakresu podmiotowego odpowiedzialności: *Odpowiedzialność odszkodowawcza związków wyznaniowych jako podmiotów wykonujących władzę publiczną* (Studia z Prawa Wyznaniowego, ISSN: 2081-8882, t. 10 (2007), s. 161-189), w którym Habilitant postawił tezę, że wyposażone w podmiotowość prawną jednostki organizacyjne kościołów i związków wyznaniowych mogą ponosić odpowiedzialność odszkodowawczą na zasadach obowiązujących w stosunku do podmiotów władzy publicznej, jeżeli działające w ich imieniu i na ich rachunek osoby wykonują funkcje władzy publicznej, a więc podejmują działania związane z władcym kształtowaniem sytuacji prawnej jednostki w sferze prawa państwowego (a nie tylko w sferze wewnętrznych regulacji prawnych kościoła lub związku wyznaniowego); *Odpowiedzialność publicznego zakładu opieki zdrowotnej za szkody będące następstwem poczęcia lub urodzenia się dziecka* (w: *Ochrona dziecka w prawie publicznym*, red. M. Bartnik, M. Bielecki, J. Parchomiuk, B. Uliasz, Tomaszów Lub.-Lublin 2008, ISBN: 978-83-924970-2-8, s. 249-276) Habilitant poświęcił zagadnieniu podstaw prawnych, w oparciu o które publiczny zakład opieki zdrowotnej może ponosić odpowiedzialność za szkody będące następstwem poczęcia lub urodzenia się dziecka; *Odpowiedzialność odszkodowawcza Skarbu Państwa za niezapewnienie jednostce samorządu terytorialnego środków na realizację jej zadań* (w: *Dziesięć lat reformy ustrojowej administracji publicznej w Polsce*, red. J. Parchomiuk, B.

Uliasz, E. Kruk, Warszawa 2009, ISBN: 978-83-7601-323-7, s. 392-405), wspólnie z E. Krukiem (udział: 50%), *Szczególny reżim odpowiedzialności odszkodowawczej urzędników jako remedium na patologie w administracji publicznej?* (w: *Patologie w administracji publicznej*, red. P. J. Suwaj, D. R. Kijowski, Warszawa 2009, ISBN: 978-83-7601-628-3, s. 840-857) Habilitant poddał krytyce projektowane regulacje prawne wprowadzające szczególny reżim odpowiedzialności odszkodowawczej urzędników administracji publicznej. Dwa artykuły zostały poświęcone rozwiązywaniu problemów intertemporalnych, które pojawiły się w związku z istotnymi różnicami w dawnych i nowych regulacjach, zarówno co do zasad podstawowych, jak i rozwiązań szczegółowych. Są to artykuły: *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2008 r. (III CZP 101/08)*, *Orzecznictwo Sądów Polskich*, 2009, z. 10, ISSN: 0867-1850, s. 738-743; *Aspekty intertemporalne realizacji roszczeń odszkodowawczych z tytułu wadliwych decyzji administracyjnych*, *Przegląd Prawa Publicznego*, 2012, nr 4, ISSN: 1896-8996; s. 51-71). Na szczególne podkreślenie zasługuje monografia przygotowana wspólnie z prof. Ewą Bagińską (*Odpowiedzialność odszkodowawcza w administracji, System prawa administracyjnego*. Tom 12, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel), wyd. C.H. Beck; wyd. I, Warszawa 2010, ISBN: 978-83-255-1586-7, s. XX + 593; wyd. II, Warszawa 2016, ISBN: 978-83-255-8743-7, s. XXIII+709). W ramach tego opracowania Habilitant przygotował zagadnienia dotyczące: charakteru prawnego odpowiedzialności za działania legalne; ewolucji zasad odpowiedzialności za działania legalne; tendencji rozwojowych w zakresie indemnizacji szkód legalnych; konstytucyjnych podstaw odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu szkód wyrządzonych zgodnym z prawem działaniem administracji publicznej; publicznego prawa podmiotowego do odszkodowania z tytułu szkód wyrządzonych legalnym działaniem administracji publicznej; zasady słuszności jako podstawy odpowiedzialności za zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej; przesłanek odpowiedzialności za działania legalne administracji; szczególnych problemów przedawnienia roszczeń wynikających z legalnych działań administracji; odpowiedzialności za bezprawie normatywnego w zakresie aktów prawa miejscowego; zakresu podmiotowego odpowiedzialności; form rekompensaty; drogi dochodzenia roszczeń; problemu naprawiania szkód wynikających z powojennych aktów przejęcia mienia na rzecz państwa.

Ad 3) W działalności naukowo-badawczej Habilitanta kolejny nurt zainteresowań stanowi wyłączenie i inne publicznoprawne ograniczenia własności, a w szczególności konstytucyjne i międzynarodowe standardy prawne ochrony własności, zagadnienia zwrotu wyłączonej nieruchomości oraz szczególnych trybów pozbawienia własności na

potrzeby realizacji publicznych inwestycji infrastrukturalnych. W tym zakresie Habilitant opublikował artykuły: *Standardy prawne w zakresie wywłaszczenia w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka* (Roczniki Wydziału Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL, ISSN: 1896-6365, 2006, t. II, z. 1, s. 167-184), w którym na bazie orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przedstawił podstawowe zagadnienia związane z konwencyjnym standardem ochrony własności (pojęcie mienia jako przedmiotu ochrony, zakres podmiotowy ochrony, typy dopuszczalnych ingerencji państwa w prawo własności, pojęcie wywłaszczenia i prawne warunki jego dopuszczalności, standardy konwencyjne w zakresie odszkodowania z tytułu wywłaszczenia); *Publicznoprawne ograniczenia własności we współczesnym demokratycznym państwie prawa* (w: *Nowe kierunki działań administracji publicznej w Polsce i Unii Europejskiej*, red. P. Chmielnicki, A. Dybała, Warszawa 2009, ISBN: 978-83-7620-208-2, s. 339-353), w którym zasygnalizował podstawowe znamiona procesu przemian pojmowania własności i jej publicznoprawnych ograniczeń we współczesnym demokratycznym państwie prawa; *Charakter prawny roszczenia o zwrot wywłaszczonej nieruchomości* (Samorząd Terytorialny, 2008, nr 1-2, ISSN: 0867-4973, s. 138-153); *Zwrot nieruchomości wywłaszczonych lub przejętych pod budowę dróg publicznych* (Przegląd Prawa Publicznego, ISSN: 1896-8996, 2008, nr 2, s. 62-87), w którym omówił problemy związane z rozpatrywaniem roszczeń o zwrot wywłaszczonych czy przejętych nieruchomości; *Uproszczone procedury realizacji publicznych inwestycji infrastrukturalnych a ochrona praw jednostki* (w: *Przestrzeń i nieruchomości jako przedmiot prawa administracyjnego. Publiczne prawo rzeczowe*, red. I. Niżnik-Dobosz, Warszawa 2012, ISBN: 978-83-7620-858-9, s. 339-369), którym przeanalizował regulacje w dziedzinie przygotowania i realizacji publicznych inwestycji infrastrukturalnych mogących skutkować naruszeniem konstytucyjnych

i międzynarodowych standardów ochrony praw jednostki; *Przesłanki dopuszczalności ograniczeń własności zabytków w świetle konstytucyjnych i konwencyjnych standardów ochrony własności* (Roczniki Nauk Prawnych, ISSN: 1507-7896, vol. 27, no 3 (2017), s. 63-89) napisany w ramach realizacji grantu „Prawne formy działania wojewódzkiego konserwatora zabytków”, finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki.

Ad 4) kolejnym nurtem zainteresowań Habilitanta są zagadnienia sądowej kontroli administracji publicznej. Jak wynika z autoreferatu istotną inspiracją do podjęcia tych badań była praca zawodowa dra J. Parchomiuka w sądzie administracyjnym, najpierw na stanowisku asystenta sędziego, a od czerwca 2017 r. – asesora sądowego. W tym zakresie należy wskazać na następujące publikacje: *Glosa do wyroku NSA z dnia 7 września 2011 r., sygn. akt I OSK*

422/11 (Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego, ISSN: 1734-803X, 2012, z. 3; s. 185-194) – komentowane orzeczenie dotyczyło wykładni pojęć prac w szczególnych warunkach oraz prac o szczególnym charakterze; *Problematyka emerytur pomostowych w orzecznictwie sądów administracyjnych*, Praca i Zabezpieczenie Społeczne, ISSN: 0032-6186, 2013, nr 2, s. 24-33) – w tym artykule Autor przedstawił główne tendencje orzecznicze w sprawach rozstrzyganych przez sądy administracyjne na tle problematyki emerytur pomostowych; *Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 22 sierpnia 2012 roku, II GSK 1779/11* (Przeгляд Prawa Publicznego, ISSN: 1896-8996, 2013, nr 4, ss. 95-104) Habilitant przeprowadził polemikę z argumentami Sądu, wyrażonymi w odniesieniu do zakresu kompetencji ministra rozpatrującego odwołanie od uchwały organu samorządu zawodowego oraz interpretacji jednej z przesłanek wpisu na listę bez obowiązku odbycia aplikacji i zdania egzaminu zawodowego; *Granice rozpoznania i orzekania sądu administracyjnego w sprawach kontroli uchwał organów jednostek samorządu terytorialnego* (Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego, ISSN: 1734-803X, 2013, z. 6; ss. 52-72) przeprowadzona została analiza trzech szczegółowych problematycznych kwestii związanych z szerokim zagadnieniem granic rozpoznania i orzekania sądu w sprawach kontroli uchwał organów samorządu terytorialnego; *Odwolania do Ewangelii w orzeczeniach sądów administracyjnych* (w: *Veritatem in caritate. Księga jubileuszowa z okazji 70. urodzin Księdza Biskupa Profesora Jana Śrutwy*, red. ks. bp W. Depo, ks. bp M. Leszczyński, ks. T. Guz, P. Marzec, Lublin 2011, ISBN: 978-83-7702-182-8, s. 1017-1025), w którym Autor przeprowadził niezwykle interesujące rozważania związane z poszukiwaniem wspólnoty dwóch porządków normatywno-aksjologicznych: wiary i prawa.

W bogatym dorobku Habilitanta można wskazać publikacje naukowe, które wykraczają poza cztery wskazane wyżej główne nurty zainteresowań badawczych. Są to: *Status prawny studentów niepełnosprawnych* (Niepełnosprawność i rehabilitacja, ISSN: 1642-1981, 2007, nr 2, ss. 3-18), w którym przeanalizowane zostały regulacje prawne w zakresie szkolnictwa wyższego odnoszące się do studentów niepełnosprawnych w perspektywie podstawowych konstytucyjnych regulacji wyznaczających status studenta niepełnosprawnego (zasady równości, obowiązku państwa pomocy osobom niepełnosprawnym w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej oraz prawa do nauki); *Zmiany w prawie gospodarczym a wymogi państwa prawa* (Przeгляд Prawa Publicznego, ISSN: 1896-8996, 2008, nr 7-8, s. 15-37), w którym Autor scharakteryzował podstawowe kierunki argumentacji w orzecznictwie sądów krajowych (w szczególności TK) oraz unijnych w odniesieniu do konieczności poszukiwania równowagi pomiędzy koniecznością

elastycznego prawotwórstwa w sferze gospodarczej a uwzględnianiem interesów indywidualnych przedsiębiorców, którym zależy na stabilności uregulowań prawnych, pozwalającej prawidłowo szacować ryzyko gospodarcze, a także na ochronie nabytych na podstawie wcześniejszych przepisów uprawnień; *Procedura administracyjna* [w:] *Synteza prawa polskiego 1918-1939*, red. T. Guz, J. Głuchowski, M. Pałubska, Warszawa 2013, ss. 195-234);

Wznowienie postępowania w sprawie nadania stopnia lub tytułu naukowego (w: *Specyfika postępowań administracyjnych w sprawach z zakresu szkolnictwa wyższego i nauki*; red. J. P. Tarno, A. Szot, P. Pokorny, Lublin 2016, ISBN: 978-83-944180-0-7, s. 111-130 (napisany wspólnie ze S. Fundowiczem, udział: 50%).

3. Ocena dorobku

W świetle powyższych ustaleń uważam, że dorobek naukowy doktora Jerzego Parchomiuka jest poważny i zróżnicowany, obejmuje bowiem różne wątki badawcze. Swoje artykuły Habilitant zamieszcza w prestiżowych czasopismach i wydawnictwach naukowych. Warsztat naukowy, którym się posługuje, odznacza się rzetelnością oraz gruntowną znajomością aktów normatywnych i praktyki działania administracji publicznej oraz wymiaru sprawiedliwości w Polsce. W podejmowanych badaniach dr Jerzy Parchomiuk wykorzystuje swoją wiedzę teoretyczną, mającą swe źródła zarówno w przeprowadzonych badaniach naukowych, jak i w literaturze przedmiotu, a także nabyte – poza pracą w uczelni wyższej – doświadczenie zawodowe, w szczególności związane z pracą w sądownictwie administracyjnym.

W rezultacie stwierdzam, że Jego dorobek jest naukowo wartościowy i w zupełności wystarczający do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego.

III. Rozprawa habilitacyjna

1. Problematyka, cel i podstawa badawcza

Publikacją wskazaną przez Habilitanta jako osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego jest monografia: *Nadużycie prawa w prawie administracyjnym* (Wyd. C. H. Beck, Warszawa 2018, ss. LX + 757, ISBN 978-83-812-8362-5).

Monografia została poświęcona stworzeniu spójnej koncepcji nadużycia prawa w prawie administracyjnym. Potrzeba ta wynikała z braku w polskiej doktrynie kompleksowego opracowania analizującego wskazane zagadnienie. Autor wyszedł z założenia, że wprowadzenie pojęcia nadużycia prawa od dawna pojawia się w doktrynie i judykaturze prawa administracyjnego, to brak jest odpowiedniej, porządkującej bazy teoretycznej. Autor za jeden z celów monografii uznał stworzenie odpowiedniej „podbudowy pojęciowej” w postaci uporządkowanej teorii wyjaśniającej istotę konstrukcji nadużycia prawa i określającej dopuszczalny zakres używania tego pojęcia w sferze prawa administracyjnego. Stworzenie odpowiedniego aparatu pojęciowego nie było podyktowane jedynie wymogami metodologicznymi. Chodziło o zaproponowanie konkretnych kontekstów znaczeniowych i wyznaczenie zakresów zastosowań w celu ułatwienia dyskursu pomiędzy twórcą wypowiedzi (np. organem lub sądem) a jej odbiorcą (adresatem decyzji lub orzeczenia sądowego). Na tym tle przeprowadzona została analiza możliwości zastosowania konstrukcji nadużycia prawa w prawie administracyjnym. Przeprowadzone analizy pozwoliły na przeprowadzenie zasadniczych dla opracowania rozważań, czy konstrukcja nadużycia prawa stwarza jakąś „wartość dodaną” z punktu widzenia stosowania prawa administracyjnego, czy jest rzeczywiście funkcjonującym instrumentem prawnym, pomagającym rozstrzygać realne problemy pojawiające się w praktyce stosowania prawa administracyjnego. Autor podjął się zbadania skuteczności konstrukcji nadużycia kompetencji władczych przez organy administracji publicznej jako instrumentu kontroli działalności organów. Rozważania w tym kierunku nawiązywały do postawienia przez Autora pytań o współczesną wizję prawa administracyjnego. Czy prawo administracyjne, niegdyś narzędzie ochrony interesu publicznego, uległo przeobrażeniu w instrument wytyczania granic administracji i realizacji liberalnej wizji życia społecznego, a zatem ma w istocie stanowić instrument ochrony jednostki przed wszechwładzą administracji? Czy może jednak prawo administracyjne należy postrzegać raczej jako instrument wazenia interesów, balansowania kolidujących wartości? Poszukując odpowiedzi na postawione pytania Habilitant stwierdza, że koncepcja nadużycia prawa mogłaby być idealnym instrumentem realizacji postulatu, zgodnie z którym prawo administracyjne postrzegane właśnie jako instrument wazenia interesów służyłoby kształtowaniu sprawiedliwych relacji społecznych.

Autor oparł się na bardzo szerokiej bazie źródłowej. W rozprawie wykorzystanych zostało prawie 570 publikacji naukowych. Autor w bardzo dużym stopniu wykorzystał do rozważań literaturę niemiecko-, angielsko- i francuskojęzyczną. Wnioski wyciągnięte na

podstawie analiz materiału źródłowego pozwoliły Autorowi na rzetelne przedstawienie swoich opinii i propozycji nowych koncepcji działania administracji publicznej.

W sumie temat rozprawy, cel oraz podstawy badawcze (literatura naukowa i orzecznictwo) należy ocenić bardzo wysoko.

2. Treść i konstrukcja rozprawy

Monografia wskazana przez Habilitanta jako osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego (*Nadużycie prawa w prawie administracyjnym* (wyd. C. H. Beck, Warszawa 2018, ss. LX + 757, ISBN 978-83-812-8362-5), prócz *Wstępu* zawierającego omówienie tematyki badań (s. XIX - XXIX), *Zakończenia* (s. 739 – 745), *Wykazu skrótów* (s. XXXI – XXXVI) i *Wykazu literatury* (s. XXXVII – LX), obejmuje siedem rozdziałów przypisanych do trzech części (s. 1 – 737).

W I części (*Analiza w aspekcie ponadgałęziowym. Zakaz nadużycia prawa jako zasada ogólna porządku prawnego*; R. I – III) Autor wprowadza czytelnika w ogólne kwestie koncepcji nadużycia prawa. Na uwagę zasługuje przedstawienie rysu o charakterze historyczno-filozoficznym. Autor przeprowadził również rozważania z punktu widzenia aksjologii systemu prawnego. Na tym tle nastąpiło przejście do zagadnień nadużycia prawa w obszarze prawa prywatnego. Przede wszystkim Autor zwrócił uwagę na nadużycie prawa w procesie cywilnym. Poruszone zostały także zagadnienia nadużycia prawa w innych dziedzinach prawa prywatnego, a mianowicie w prawie pracy, prawie handlowym oraz prawie własności intelektualnej i przemysłowej. Po tych rozważaniach następuje już odniesienie się do prawa publicznego. Autor podniósł i szczegółowo omówił zagadnienie nadużycia prawa w prawie międzynarodowym publicznym oraz prawie Unii Europejskiej. Przeanalizowane zostały także kwestie nadużycia prawa w prawie podatkowym i prawie karnym.

W II części (*Analiza w aspekcie wewnątrzgałęziowym. Nadużycie prawa w prawie administracyjnym w ujęciu doktryny i judykatury*; R. I i II) autor wchodzi w sferę rozważań na gruncie doktryny prawa administracyjnego. Omówione zostało nadużycie uznania administracyjnego i innych form luzu decyzyjnego organów administracji publicznej w ujęciu francuskim, niemieckim i angielskim. Przedstawione zostały uregulowania *soft law* w zakresie europejskich standardów odnoszących się do nadużycia koncepcji władczych w prawie administracyjnym, m.in. *Europejski Kodeks Dobrej Administracji*. Na tym tle Autor szczegółowo omówił koncepcje nadużycia prawa w polskiej doktrynie i judykaturze prawa

administracyjnego. Przede wszystkim poruszone zostały kwestie nadużycia prawa w orzecznictwie sądów administracyjnych oraz nadużycia prawa do informacji publicznej. Poruszone zostały także szczegółowe kwestie nadużycia prawa w sferze postępowania i prawa administracyjnego, np. w sprawach cudzoziemców i obywatelstwa czy prawa budowlanego.

Część III (*Synteza. Konstrukcja nadużycia prawa w prawie administracyjnym*; R. I i II) jest omówieniem ram prawnych i aksjologicznych oraz założeń konstrukcyjnych nadużycia prawa w prawie administracyjnym. Habilitant przedstawił zakres zastosowania konstrukcji nadużycia prawa (zakres podmiotowy i przedmiotowy). Na szczególną uwagę zasługuje odniesienie nadużycia prawa do zasad prawa administracyjnego. Jako podsumowujące przeprowadzone rozważania można uznać kwestie sądowej kontroli administracji publicznej w odniesieniu do nadużycia prawa. Przedstawione zostały kwestie nadużycia praw procesowych w postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Szczególnie ciekawe jest podjęcie zagadnienia metod przeciwdziałania lub zwalczania zachowań abuzywnych w procedurach regulowanych prawem administracyjnym.

3. Strona formalna pracy

Praca od strony formalnej nie nasuwa zastrzeżeń. Nie ma nieprawidłowości w zakresie posługiwania się tzw. aparatem naukowym (przypisy, skróty, bibliografia). Język pracy jest jasny i precyzyjny. *Wstęp* zawiera podstawowe elementy wymagane w pracach kwalifikowanych (zob. pkt III. 2 niniejszej recenzji), do których zalicza się oceniana rozprawa habilitacyjna. Na pozytywną ocenę zasługuje umiejętne zastosowanie metod badawczych (metody dogmatycznej, metody prawnoporównawczej i metody prawnohistorycznej), dzięki którym Autor w pełni osiągnął postawiony cel badawczy.

4. Uwagi

Należy zwrócić uwagę na bardzo dużą erudycję Autora. Praca z całą pewnością mieści się w ramach dyscypliny naukowej „prawo”. Autor swobodnie porusza się zarówno po obszarach prawa administracyjnego, jak i prawa cywilnego, prawa karnego oraz filozofii prawa. Zdecydowanie przeważa jednak ujęcie prawnoadministracyjne. Należy z całą pewnością stwierdzić, że w monografii Autor wychodzi poza rozważania z zakresu dyscypliny „prawo” i analizując zagadnienia z zakresu aksjologii prawa w obszerny sposób odnosi się do dyscypliny naukowej „filozofia”.

Na pozytywną ocenę z pewnością zasługuje konsekwentne prezentowanie przez Autora swoich poglądów oraz zachowanie ciągłości i spójności wywodu. Na wysoką ocenę zasługuje także skrupulatne dokumentowanie wszelkich zaczerpniętych z literatury ujęć prezentowanych zagadnień.

5. Ocena całościowa rozprawy

W końcowej ocenie należy podkreślić, że podjęta przez Autora w pracy problematyka odpowiada randze rozprawy habilitacyjnej. Temat pracy jest poznawczo interesujący i dobrze wpisuje się w prowadzone badania nad funkcjonowaniem administracji publicznej i rozwojem prawa administracyjnego. Wskazane przez Autora cele badawcze zostały zrealizowane prawidłowo. Praca oznacza się – jak to już zostało wyżej wskazane – logicznym i spójnym wywodem. Przedstawione przez Autora opinie i wnioski są gruntownie udokumentowane oraz wyważone.

W rezultacie rozprawa znacząco poszerza stan wiedzy na temat koncepcji związanych z nadużyciem prawa w prawie administracyjnym.

IV. Wnioski końcowe

Na podstawie przedstawionych wyżej rozważań jednoznacznie stwierdzam, że rozprawa habilitacyjna i pozostały dorobek naukowy dra Jerzego Parchomiuka w zupełności odpowiada wymogom ustawowym oraz uzasadniają nadanie Mu stopnia naukowego doktora habilitowanego w dyscyplinie nauk prawnych.

W pełni zatem wyrażam opinię, że Habilitant po otrzymaniu stopnia naukowego doktora wniósł znaczny wkład w rozwój nauk prawnych, w tym nauk administracyjnych, i związku z tym wnoszę o dopuszczenie dra Jerzego Parchomiuka do dalszego postępowania habilitacyjnego oraz o nadanie mu w razie pozytywnego wyniku tego postępowania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych.